

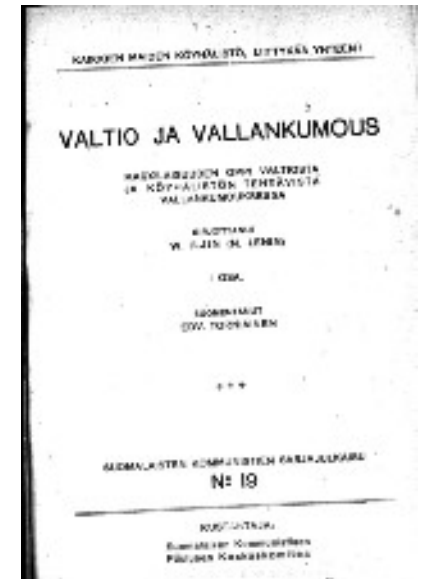

Retranslating Lenin

Retranslations and reprints in the service of the cult of Lenin

Mikhail Mikhailov & Kaisa Koskinen
Retranslation in Context, Izmir 2024

What the presentation is about

- Archeology of the Finnish translation history of one book by Lenin, *The State and Revolution* (1918).
- Paratextual analysis vs. textual analysis by corpus tools
- A discussion of our findings: retranslations and reprints in the service of the cult of Lenin

Vladimir Ulianov-Lenin (1870-1924)

- Founder of the Bolshevik party, the radical wing of the Russian Social-Democratic movement
- Leader of the Russian October Revolution (1917)
- Founder of the Soviet State
- Worked out a radical version of Marxism that later became known under the name of Leninism
- The most translated politician in the world

The State and Revolution

- Written in 1917 (Petrograd - Helsinki)
- Published in Russian in the beginning of the 1918
- One of the most important works of Lenin
- Synopsis:
 - The State was created to exploit the working people
 - The only way to change the world is to overthrow the power of the exploiting classes by means of revolution
 - After the socialist revolution the society will move to the phase of socialism, the people will reform the society via dictatorship of the proletariat, the state will become a semi-state, controlled by the people
 - After the reforms and development of the economy, the society will reach Communism and the State will disappear

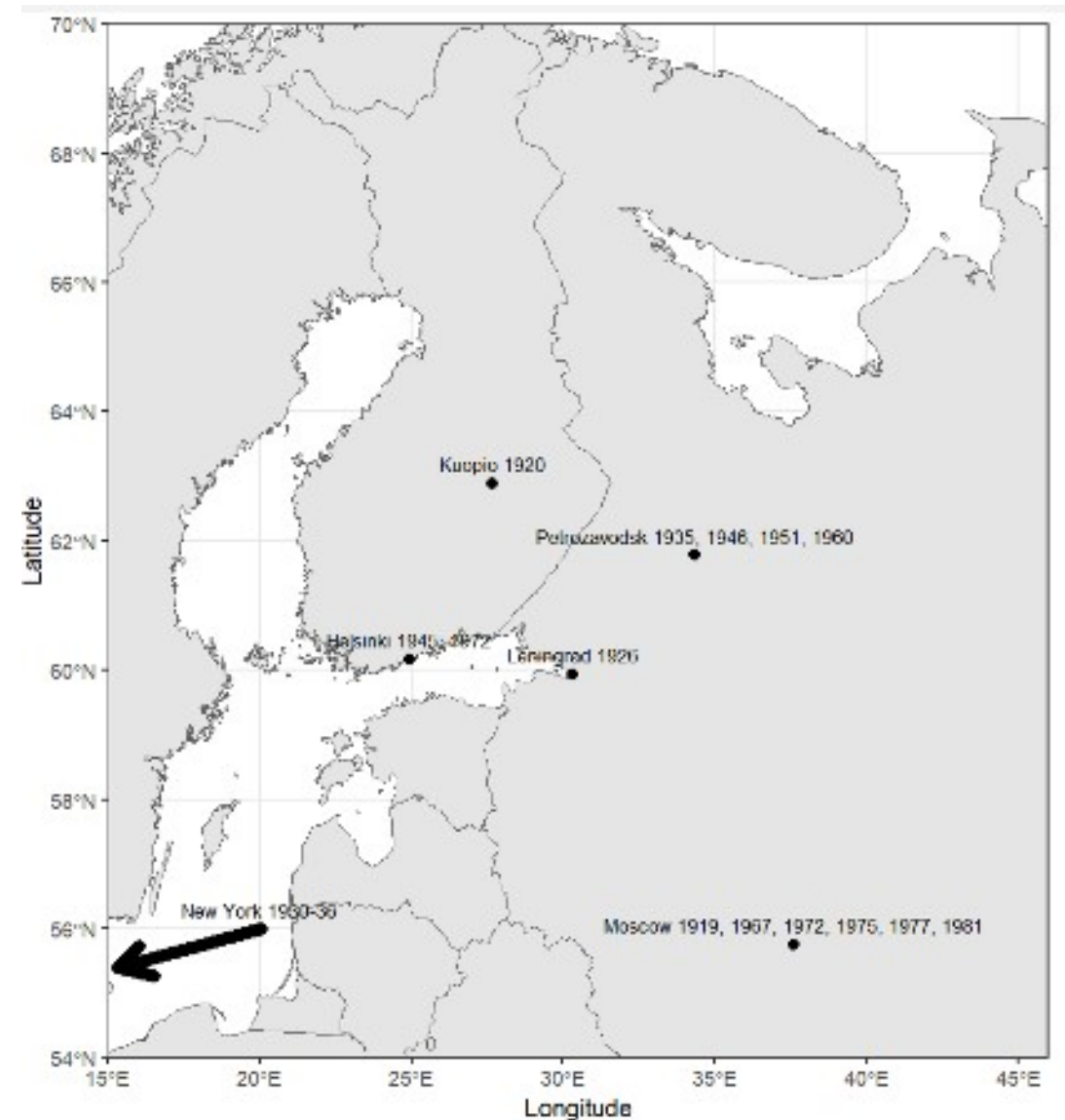
The State and Revolution

"Since it remained unpublished until 1918, the book did not and could not have shaped events before the October Revolution, but its ideas reveal the contours of mind of the man who helped to instigate the seizure of power. On every page his sincere disgust with the nature of capitalism was abundantly evident. The State and Revolution was the most refined embodiment of Lenin's strategy for the carrying through of a socialist transformation in modern industrial societies."

(Robert Service. Lenin a Political Life, Vol. 2. 1991, p. 216)

Travels of the Finnish editions

At least nine different translations of the work into Finnish published in Russia, Finland, and even in the U.S.A.

Finnish translation in New York?

- Not a unique case.
 - Between 1893-1914, about 253,000 migrants left Finland for America (Kostiainen 1975, p. 19).
 - E.g. in 1922, 48,5 % of the members of the public Communist party in the States were of Finnish origin
- Paratexts on translation minimal, info on translators or date missing:
 - Reconstructing a translation history on circumstantial evidence lead Kaisa to assume that it might even be the first translation, made in 1919.
 - Stylo comparison and more detective work based on a cover page photo made Mikhail conclude that the translation dates from the 1930s.
 - Neither is conclusive as of yet, but Mikhail's is more convincing and the current working hypothesis.

Finnish editions of the State and Revolution 1/3

Code	Year	Publisher	Translator
SR19	1919	Suomalaisen Kommunistisen Puolueen Keskuskomitea, Moscow	Edv. Torniainen
SR20	1920	Savon kansan kirjapaino OY, Kuopio	
SR26	1926	Kustannusosuuskunta Kirja, Leningrad	
SR_NY	1930-1936	Finnish Federation, Inc. New York, N.Y.	
SR35	1935	Kirja, Petrozavodsk	V. Ojanen, Esko Sipi
SR45	1945	Akateeminen Sosialistiseura (ASS), Helsinki	

Finnish editions of the State and Revolution 2/3

Code	Year	Publisher	Comments
SR46	1946	Karjalais-Suomalaisen SNT:n valtion kustannusliike, Petrozavodsk	
	1951	Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike, Petrozavodsk	Collected Works in 2 volumes, vol. 2
SR60	1960	Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike, Petrozavodsk	Works in 45 volumes, vol. 25.
	1967	Edistys, Moscow	Collected Works in 4 volumes, vol. 3.
	1972	Helsingin marxilais-leniniläinen seura, Helsinki	

Finnish editions of the State and Revolution 3/3

Code	Year	Publisher	Comments
SR72	1972	Kansankulttuuri, Helsinki	
	1972	Edistys, Moscow	Collection, 5.1-4.
	1975	Edistys, Moscow	
	1977	Edistys, Moscow	Collected Works in 10 volumes, vol. 10.
	1981	Progress, Moscow	Collection, 1.4, 2.3, 3.1, 3.2. etc.

Раз в несколько лет решать, какой член господствующего класса будет подавлять, раздавливать народ в парламенте, - вот в чем настоящая суть буржуазного парламентаризма, не только в парламентарно-конституционных монархиях, но и в самых демократических республиках. Но если ставить вопрос о государстве, если рассматривать парламентаризм, как одно из учреждений государства, с точки зрения задач пролетариата в этой области, то где же выход из парламентаризма? как же можно обойтись без него? (Государство и революция')

<p>Kerta muutamassa vuodessa ratkaista, kuka vallitsevan luokan jäsenistä tulee sortamaan, musertamaan kansaa parlamentissa, — siinä todellinen porvarillisen parlamentarismmin sisältö ei ainoastaan parlamentaris-perustuslaillisissa monarkioissa, vaan myös kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissakin.</p> <p>Mutta jos käymme tutkimaan kysymystä valtiosta, jos käymme tutkimaan parlamentarismia yhtenä valtion laitoksista köyhälistön tehtävien näkökannalta tällä alalla, niin miten voidaan päästä parlamentarismista. Kuinka voitaisiin tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, Moskova, 1919; Valtio ja vallankumous, Kuopio, 1920)</p>	<p>Kerran muutamissa vuosisissa ratkaista kuka hallitsevan luokan jäsenistä tulee kuristamaan ja polkemaan kansaa parlamentissa - siinä porvarillisen parlamenttarismmin todellinen sisältö ei ainoastaan parlamenttaarisissa perustuslaillisissa yksinvalloissa, vaan kaikkein demokraattisimmissakin tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos tarkastellaan parlamenttarismia yhtenä valtion laitoksista proletariaatin tehtävien kannalta tällä alalla, niin missä on tie ulos parlamenttarismista? Miten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous. Leningrad, 1926)</p>	<p>Ratkaista kerran muutamassa vuodessa, kuka hallitsevan luokan jäsen tulee parlamentissa kuristamaan, polkemaan kansaa, - siinä porvarillisen parlamenttarismmin todellinen olemus, paitsi parlamenttaaris-perustuslaillisissa yksinvalloissa, myöskin kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos parlamenttarismia yhtenä valtion laitoksista tarkastellaan proletariaatin tehtävien näkökannalta tällä alalla, niin missä on ulospääsy parlamenttarismista? Miten sitten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, Petroskoi, 1935; Valtio ja vallankumous, Helsinki, 1945)</p>	<p>Ratkaista kerran muutamassa vuodessa, kuka hallitsevan luokan jäsen tulee parlamentissa sortamaan, polkemaan kansaa, - siinä on porvarillisen parlamentarismmin todellinen olemus ei vain parlamenttaaris-perustuslaillisissa yksinvalloissa, vaan myös kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissakin.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos parlamentarismia yhtenä valtion laitoksista tarkastellaan tällä alalla esiintyvien proletariaatin tehtävien näkökannalta, niin missä on ulospääsy parlamentarismista? miten voitaisiin tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, Petroskoi, 1946)</p>
<p>Ratkaista kerran muutamassa vuodessa, kuka hallitsevan luokan jäsenistä tulee parlamentissa sortamaan, polkemaan kansaa, — siinä on porvarillisen parlamentarismmin todellinen olemus ei ainoastaan parlamenttaaris-perustuslaillisissa monarkioissa, vaan myös kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos parlamentarismia yhtenä valtion laitoksista tarkastellaan tällä alalla esiintyvien proletariaatin tehtävien näkökannalta, niin missä on ulospääsy parlamentarismista? miten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Karjalan ASNT:n valtion kustannusliike, Petroskoi, 1960)</p>	<p>Kerran muutamassa vuodessa ratkaistaan, kuka hallitsevan luokan jäsen tulee parlamentissa sortamaan, polkemaan kansaa — siinä on porvarillisen parlamentarismmin todellinen olemus ei ainoastaan parlamenttaaris-perustuslaillisissa monarkioissa, vaan myös kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos parlamentarismia yhtenä valtion laitoksista tarkastellaan tällä alalla esiintyvien proletariaatin tehtävien näkökannalta, niin missä on ulospääsy parlamentarismista? miten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, Moskova, 1967)</p>	<p>Kerran muutamassa vuodessa ratkaistaan, kuka hallitsevan luokan jäsen tulee parlamentissa sortamaan, polkemaan kansaa - siinä on porvarillisen parlamentarismmin todellinen olemus ei ainoastaan parlamenttaaris-perustuslaillisissa monarkioissa, vaan myös kaikkein demokraattisimmissa tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos parlamentarismia yhtenä valtion laitoksista tarkastellaan tällä alalla esiintyvien proletariaatin tehtävien näkökannalta, niin missä on ulospääsy parlamentarismista? Miten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, Helsinki, 1972)</p>	<p>Kerran muutamissa vuosisissa ratkaista kuka hallitsevan luokan jäsen tulee kuristamaan ja polkemaan kansaa parlamentissa — siinä porvarillisen parlamenttarismmin todellinen sisältö ei ainoastaan parlamenttaarisissa perustuslaillisissa yksinvalloissa, vaan kaikkein demokraattisimmissakin tasavalloissa.</p> <p>Mutta jos asetetaan kysymys valtiosta, jos tarkastellaan parlamenttarismia yhtenä valtion laitoksista proletariaatin tehtävien kannalta tällä alalla, niin missä on tie ulos parlamenttarismista? Miten voidaan tulla toimeen ilman sitä? (Valtio ja vallankumous, New York, n.d.)</p>

Publishing of the original work and retranslations

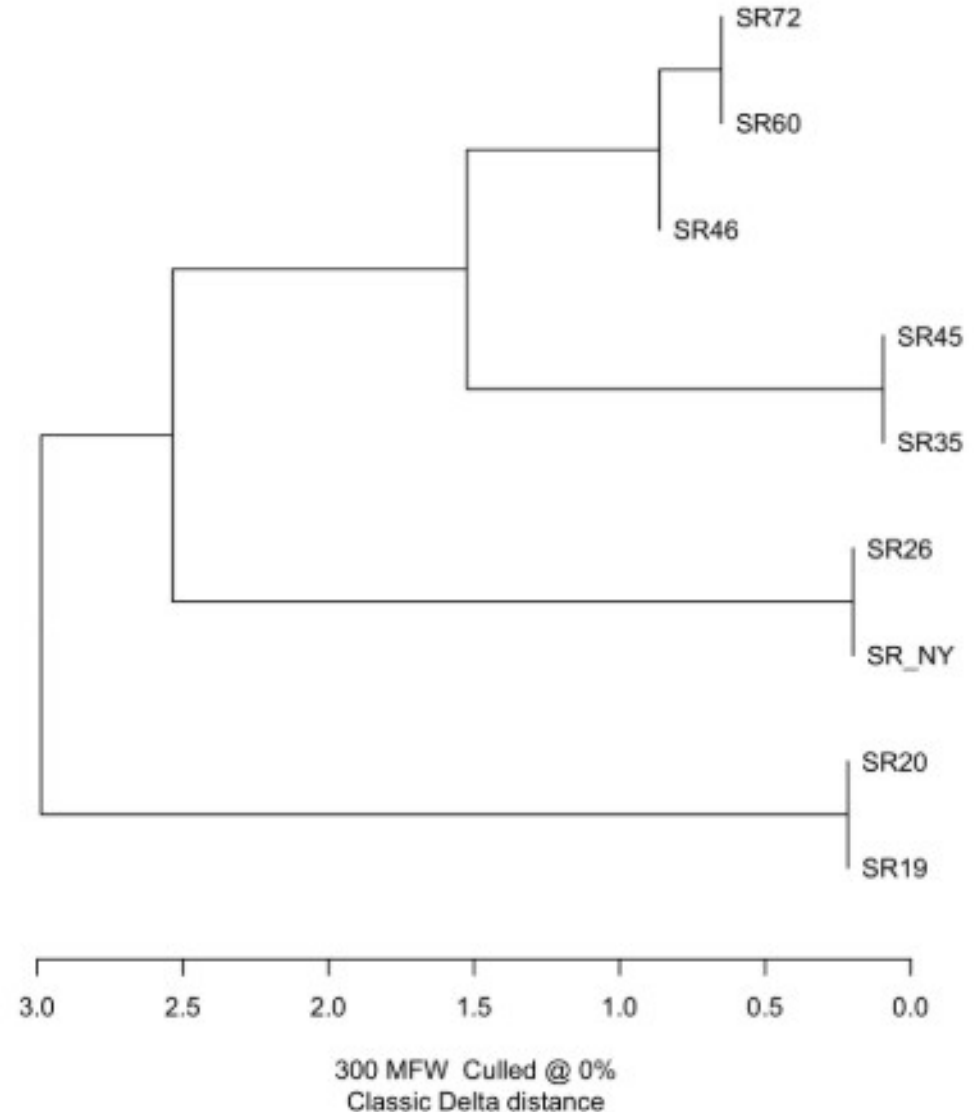
		Original work (1918)	
		2nd edition (1918)	 SR19
			 SR20
Lenin dies (1924)		2nd edition reproduced in Complete works 1 ed. (1925)	
			 SR26
		Text checked with the manuscript. Complete works 2 ed. (1928)	 SR_NY
			 SR35
Continuation War ends 1944		Reprinted in Complete works 4 ed. (1941-1950)	
WWII ends (1945)			 SR45
			 SR46
Stalin dies (1953)			 SR60
		Reprinted in Complete works 5 ed. (1958-1966)	
			 SR72

Relative anonymity of the Finnish translators

- Names given for 1919 and for 1935 editions.
- SR19. Edvard Torniainen
 - Edvard Torniainen 1886-1953. Author more than translator. No other Lenin translations.
- SR35. Ville Ojanen & Esko Sipi (+ Esa Kuusinen), and this is in the context of the explicitly marked 3rd revised edition.
 - Ville Ojanen 1893-1938. Member of the board of Kirja publishing house (could have been one of the translators of SR26).
 - Esko Sipi 1906-1949 = Esa Kuusinen (son of Otto Wille Kuusinen, translator)
- Who else? Hannes Mäkinen? Santeri Nuorteva?
- Institutional translation: individuals do not matter; it is the voice of the "Father" they are mediating. Not only translators are invisible, the editors of the Russian collections of works are also hidden behind the brand "Institute of Marxism-Leninism"

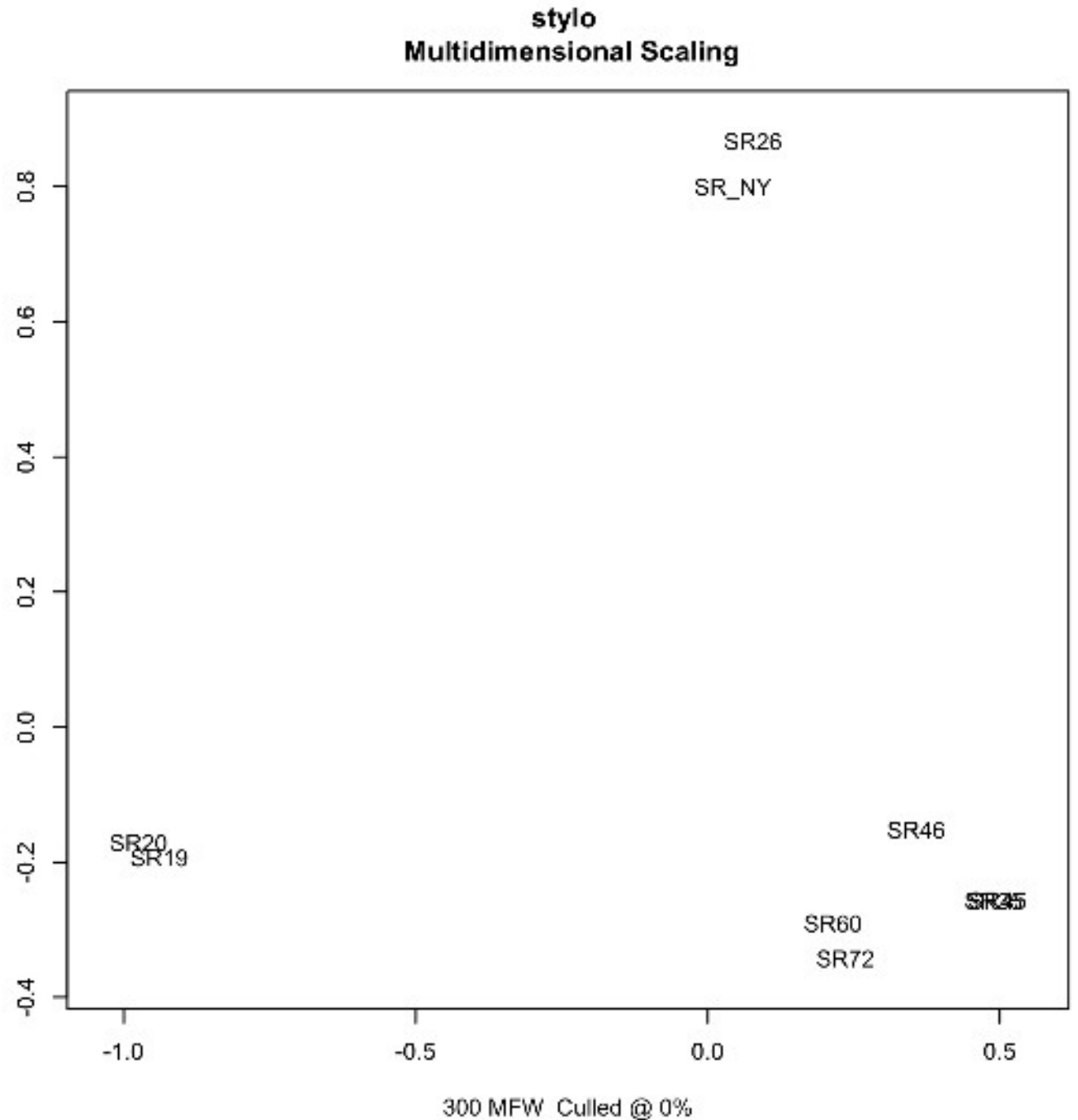
Stylo & the genesis of
editions.
How the texts compare
and link in automated
analysis. 1/2

stylo
Cluster Analysis

Stylo & the genesis of editions.

How the texts compare and link in automated analysis. 2/2

Comparing translation solutions

- Stylometry is quite effective in authorship attribution, however translator remains hidden behind the author's style (Rybicki 2012)
- What is to be done? To compare translation solutions chosen by translators for certain words. Favourite equivalents
- What words to take? High-frequency words and their derivatives, e.g. *podavljat'/podavit'/podavlenie* etc (to suppress/suppression). These words have many equivalents in the target language and may work as discriminator.
- Ten frequently reoccurring verbs were chosen from the source text's frequency list and than lists of Finnish equivalents found for each translation

Comparing translation solutions: Concordances

Source	Start	KW	End	Translation	Equivalent
SR1920	Накопленные десятилетиями сравнительно мирного развития элементы оппортунизма создали	господствующее	в официальных социалистических партиях всего мира течение социал-шовинизма .	XXX	x
SR1920	Все , или по крайней мере все	господствующим	ныне " каутскианством " было	Kaikki , tahi ainakin kaikki ratkaisevat , vakiokysymystä koskevat Marxin ja	vallitseva
SR1920	По Марксу , государство есть орган классового	господства	, орган угнетения одного класса другим , есть создание " порядка " , который узаконяет и упрочивает это угнетение , умеряя столкновение классов .	Marxin mukaan valtio on luokkaherruuden elin , sortamiselin , jonka avulla loinen luokka sortaa toista , se merkitsee " järjestyksen " luomista , joka järjestys laillistuttaa ja vahvistaa tämän sorron , lieventää yhteentörmäyksiä luokkien välillä .	herrsuus
SR1920	Что государство есть орган	господства	определенного класса , который не может быть примирен со своим антиподом (с противоположным ему классом) , этого мелкобуржуазная демократия никогда не в состоянии понять .	Että valtio on vissin luokan herruuden elin , jota luokkaa ei voi koskaan sovittaa sille vastakkaisen luokan kanssa . - Sitä ei pikkuporvarillinen demokratia pysty koskaan käsittämään .	herrsuus
SR1920	" Теоретически " не отрицается ни то , что государство есть орган классового	господства	, ни то , что классовые противоречия непримиримы .	" Teoreettisesti ei kielletä sitä , että valtio on luokkaherruuden elin , eikä sitäkään , että luokkavastakohtat ovat sovittamattomia .	herrsuus
SR1920	Но упускается из виду или затушевывается следующее : если государство есть продукт непримиримости классовых противоречий , если оно есть сила , стоящая над обществом и " все более и более отчуждающая себя от общества " , то ясно , что освобождение угнетенного класса невозможно не только без насильственной революции , но и без уничтожения того аппарата государственной власти , который	господствующим	классом создан и в котором это " отчуждение " воплощено .	Mutta tällöin jätetään ottamatta huomioon tahi himmennetään seuraavaa : jos valtio on luokkavastakohtien sovittamattomuuden tuote , jos se on voima , joka on yhteiskunnan yläpuolella ja " yhä enemmän vieroitautuu yhteiskunnasta " , niin on selvää , että sorretun luokan vapautuminen on mahdotonta ei ainoastaan ilman väkivaltaista vallankumousta , vaan se on mahdotonta myös ilman sen valtiovalan koneiston hävittämistä , jonka koneiston vallitseva luokka on luonut ja johon sisältyy tämä " vieroitautuminen " .	vallitseva
SR1920	Как все великие революционные мыслители , Энгельс старается обратить внимание сознательных рабочих именно на то , что	господствующей	обывательщине представляется наименее стоящим внимания , наиболее привычным , освященным предрассудками не только прочными , но , можно сказать , окаменевшими .	Kuten kaikki vallankumoukselliset ajattelijat , Engels pyrkii kiinnittämään itseäietoisten työläisten huomiota juuri siihen , mikä vallitsevan ahdasmielisen ajatussuunnan mukaan näyttää kaikista vähimmän huomiota ansaitsevalta , eniten totutulta eikä yksinomaan vanhojen , vaan , voidaanpa sanoa , kivettyneiden ennakkoluulojen pyhittämältä .	vallitseva

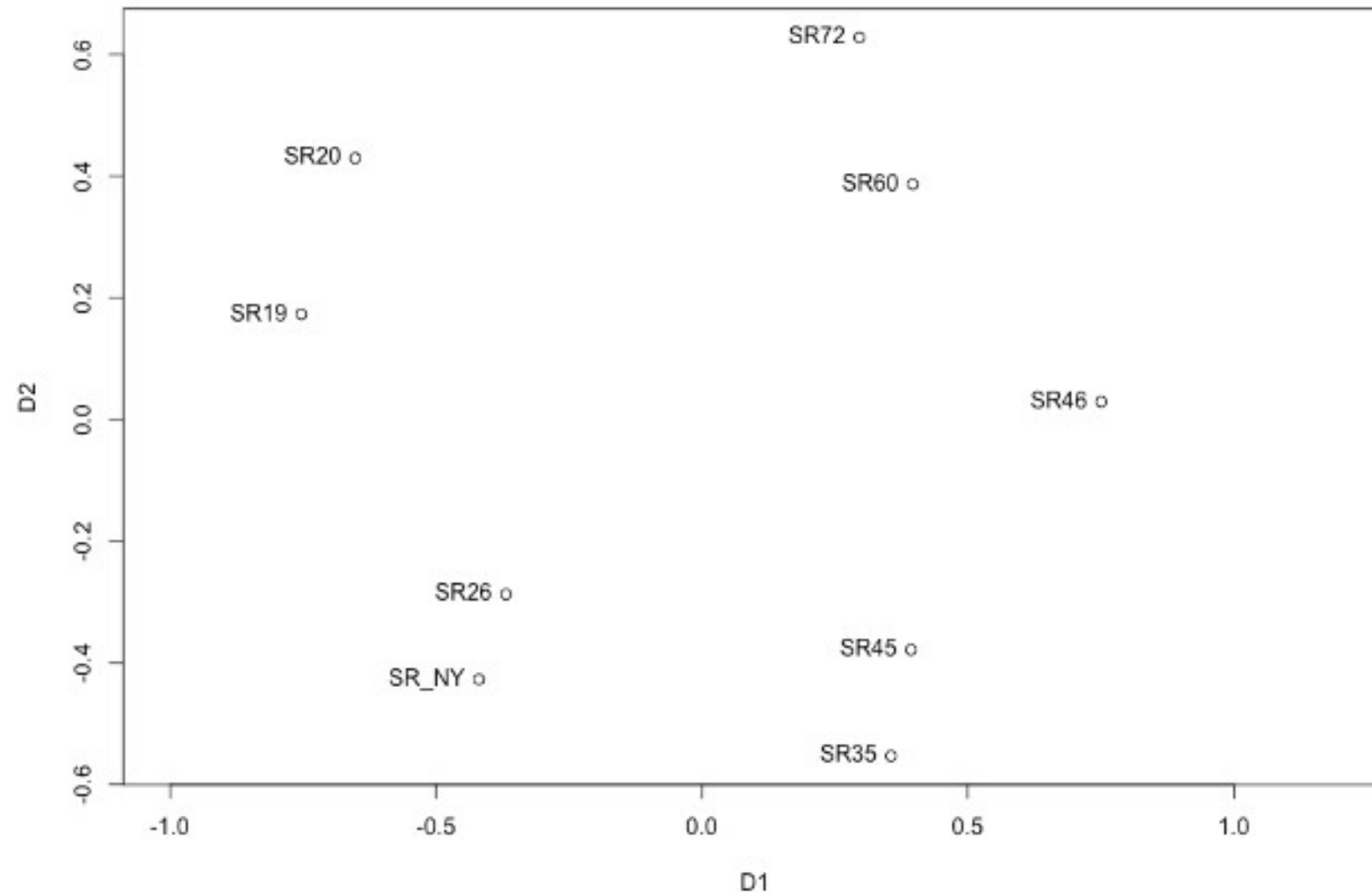
Comparing translation solutions: Equivalents Matrix

Word	SR_NY	SR19	SR20	SR26
gospodstvovat'	hallitseva, herruus, vallitseva, valta	herruus, vallitseva, valta	herruus, vallitseva, valta	hallitseva, herruus, vallitseva, valta
otmirat'	kuoleminen, vähitellen kuolla	kuoleminen, vähitellen kuolla	kuoleminen	kuoleminen, vähitellen kuolla
podavljat'	kukistaa, sortaa, sortaminen	sortaa, sortaminen	sortaa, sortaminen	kukistaa, kurissapitäminen, sortaminen
razrushit'	murskata	hajottaa, hajottaminen	hajottaa, hajottaminen	murskata
razbit'	lyödä rikki, rikkoa	rikkoa, särkeä	rikkoa, särkeä	lyödä rikki, rikkoa
ugnetat'	sorrettu, sortaja, sortaminen, sorto	sorrettu, sortaja, sortaminen, sorto	sorrettu, sortaja, sortaminen, sorto	sorrettu, sortaja, sortaminen, sorto
slomat'	murskata, murtaa	murtaa, särkeä	murtaa, särkeä	murskata, murtaa
eksploatirovat'	riisto, riistäjä, riistäminen, riistää	nylkeä, riisto, riistäjä, riistäminen, riistää	nylkeä, riistettävä, riisto, riistäjä, riistäminen, riistää	riisto, riistäjä, riistäminen, riistää
podchinjat'	alistaminen, alistua	alistuminen	alistuminen	alistaminen, alistua
iskazhat'	väärennys, väärentää	väärennys, väärentäminen, väärentää	väärentäminen, väärentää	väärennys, väärentää

Comparing translation solutions: Analysis

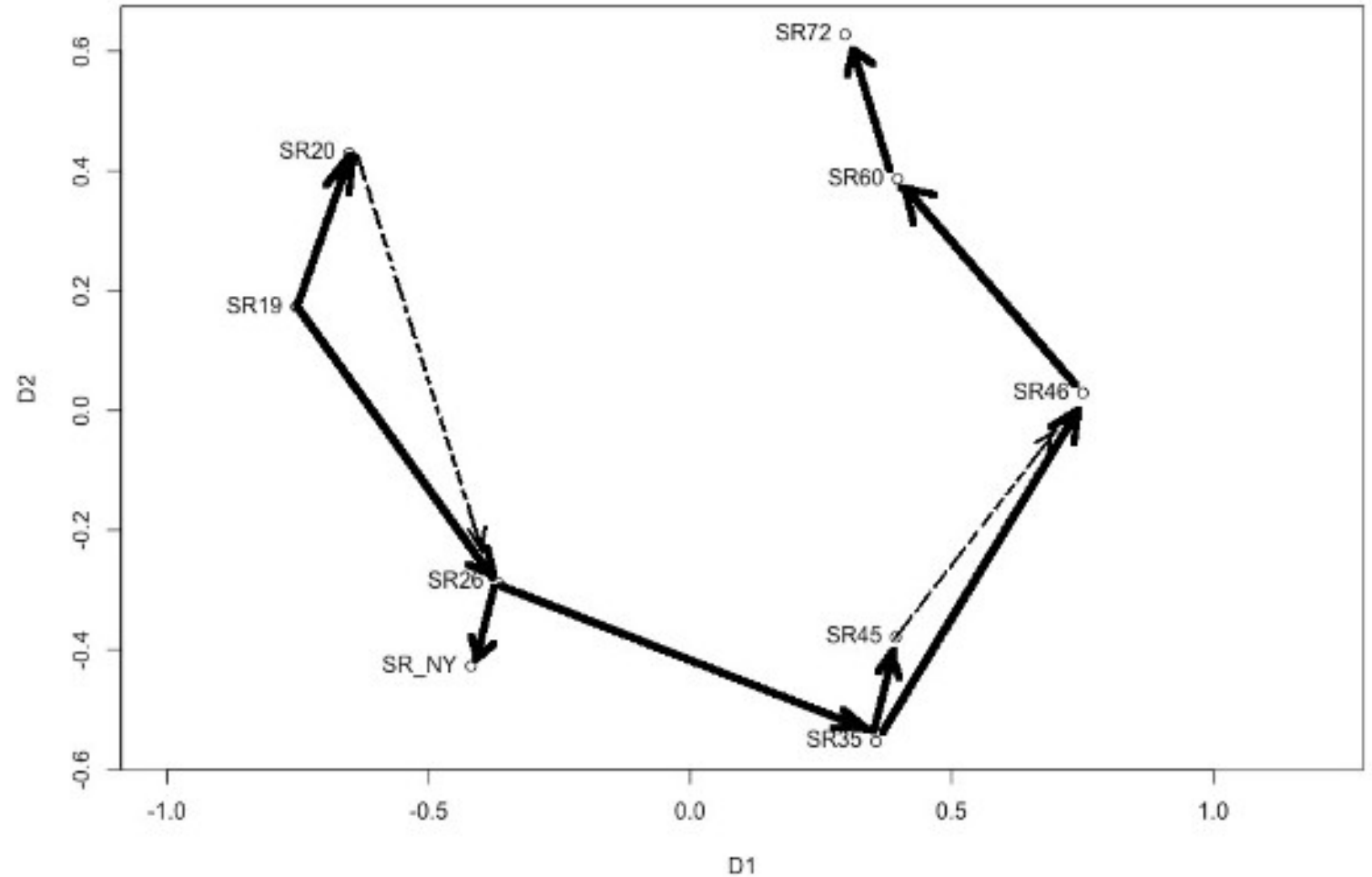
- The equivalent matrix can be used for "measuring distances" between different translations and visualising the results with the help of multidimensional scaling (MDS).
- The result resembles the visualisation by Stylo, but it is more clear and we can now trace the connections between different translations

Comparing translation solutions: MDS

Comparing translation solutions: connections

- Based on the MDS visualisation we can suggest how the different translations could have influenced each other

Conclusions

- All Finnish retranslations of the State and Revolution grow from the same root, from the first translation of 1919. However, each new retranslation is based on the recent previous translation
- The retranslations follow the process of publishing of the original work: a new translation appears after a new edition of the Complete Works is published
- The holiness of the original work does not transfer on its translations: it is possible to correct the predecessors
- Obviously SR72 is the final version that was reprinted in all following editions. No more retranslations to come?

References

- Eder, M., Rybicki, J. and Kestemont, M. (2016). Stylometry with R: a package for computational text analysis. *The R Journal*, 8(1): 107-21. <https://journal.r-project.org/archive/2016/RJ-2016-007/index.html>
- Koskinen, Kaisa & Outi Paloposki 2015. *Sata kirjaa, tuhat suomennosta. Kaunokirjallisuuden uudelleenkäyttäminen*. Helsinki, SKS.
- Kostianen, Auvo 1978. *The Forging of Finnish-American Communism, 1917–1924: a Study in Ethnic Radicalism*. The Migration Institute, Turku. <https://urn.fi/URN:ISBN:951-9266-14-3>
- Rybicki, Jan 2012. The great mystery of the (almost) invisible translator. Stylometry in translation In: Michael P. Oakes and Meng Ji (eds.) *Quantitative Methods in Corpus-Based Translation Studies: A practical guide to descriptive translation research*, pp. 231–248. Benjamins. <https://doi.org/10.1075/scl.51.09ryb>
- Service, Robert 1991. *Lenin: A political life. Volume 2. Worlds in Collision*. London: Macmillan.
- Tumarkin, Nina 1983. *Lenin Lives! The Lenin Cult in Soviet Russia*. Cambridge Mass.: Harvard University Press.
- Turunen, Risto 1921. *Shades of Red. Evolution of the Political Language of Finnish Socialism from the 19th Century until the Civil War of 1918*. Helsinki: The Finnish Society for Labour History.
- Yurchak, A. 2014. *Eto bylo navsegda, poka ne končilos. Poslednee sovetskoe pokolenie*. Moskva: Novoe literaturnoe obozrenie.

Спасибо!
Kitokset!
Thanks!
Teşekkürler!

mikhail.mikhailov@tuni.fi
kaisa.koskinen@tuni.fi

